

INLEIDING

WETGEVING 2023

Vanaf 1 juli 2023 zullen mannen die seks hebben met mannen (MSM) in België 4 maanden na hun laatste seksueel contact bloed mogen geven in plaats van nu 12 maanden. Het is een stap in de goede richting na jarenlange volledige uitsluiting gebaseerd op stigma's en stereotypen. Maar over gelijkheid kan nog niet gesproken worden. MSM moeten nog altijd vier maanden wachten na hun laatste seksuele contact, zelfs als dit met een vaste partner is. Personen in een heteroseksuele relatie moeten dat niet. **België loopt met deze uitsluiting achter op andere landen** zoals Nederland, Frankrijk, het Verenigd Koninkrijk en Canada. Die maken geen onderscheid op basis van de seksuele oriëntatie van mensen.

DISCLAIMER

Om een beter beeld te krijgen van de impact van deze discriminatie op mannen die seks hebben met mannen voerde çavaria een enquête uit. Die was vooral gericht op LGBTI+ personen, maar iedereen kon hun ervaring en mening delen. De enquête peilde niet alleen naar eventuele gevoelens van stigma maar ook naar een alternatieve, inclusievere regelgeving. In totaal deelden 244 mensen hun mening. We gebruiken in de enquête en het onderzoek dezelfde termen als officiële instanties en beleidsmakers zodat ze duidelijk weten over welke regels we spreken. **We begrijpen dat deze terminologie jammer genoeg niet inclusief is opgesteld.** Niet iedereen die als MSM gecategoriseerd wordt per definitie, identificeert zichzelf of hun partner als een man die seks heeft met een man. Dat is ook een van de redenen dat **çavaria pleit voor een afschaffing van de term MSM** in de bloeddonatieprocedure.

DE ENQUÊTE

RESPONDENTEN

Om zo inclusief mogelijk te werken hebben we de enquête in drie talen voorgesteld: Nederlands (199), Frans (42) en Engels (3). De survey bereikte personen tussen de 18 en 74 jaar, met een gemiddelde leeftijd van 37 jaar. De meesten komen uit een grootstedelijk gebied. Het meerderdeel van de enquête werd ingevuld door mensen van de LGBTQI+ gemeenschap. 182 personen zouden onder de categorie MSM vallen volgens de definitie van het Rode Kruis en dus geen bloed mogen doneren. Echter vallen personen die zich identificeren als non-binair, panseksueel en queer hier ook onder.

“Bloed geven is een makkelijke, doch levensnoodzakelijke gift”

Bloeddonatie wordt al decennialang gezien als een van de meest **altruïstische handelingen** en als een teken van **uitmuntend burgerschap**. Als bloeddonor draag je bij aan het redden van een leven. Ook in de enquête kwam het belang van bloed doneren naar boven: **96%** van de respondenten vindt dat **bloeddonatie van groot belang** is. Door mannen die seks hebben met mannen strengere en onrechtvaardige regels op te leggen, worden ze uitgesloten van deze belangrijke bijdrage aan de samenleving. Mensen vinden het **recht om te mogen doneren** nochtans **belangrijk**. Wanneer we vragen aan mensen hoe belangrijk zij het vinden (op een schaal van 0 tot 10) om bloed te mogen doneren, komen we op een gemiddelde van 8,3 uit. Zo gaf 70% van de respondenten aan dat ze graag bloed zouden doneren. Slechts 42% daarvan mag dat onder de huidige wetgeving. De meest aangehaalde reden dat personen niet mogen doneren, is een seksueel contact als MSM in de laatste 4 maanden met een **vaste partner** (een uitsluiting dat niet geldt voor heteroseksuele personen).

Çavaria pleit voor de afschaffing van het MSM-uitsluitingscriterium. Die uitsluiting wordt door velen ervaren als een **discriminerende en stigmatiserende maatregel**. Dat MSM langer en onder andere voorwaarden worden uitgesloten, **versterkt het stereotype** dat deze groep bestaat uit onveilige personen met veel seksueel wisselende contacten. **74,4%** van de respondenten gaf aan dat ze de regelgeving die vanaf 1 juli 2023 zal gelden, als **discriminerend ervaren** voor MSM. 65,6% vond dat deze discriminatie ook een impact had op de gehele LGBTI+ gemeenschap.

“Extreem discriminerend en stigmatiserend”

“Flagrante discriminatie gefundeerd op homofobie en incorrecte stereotypen”

Bij de open vragen komen veel frustraties rond de wetgeving naar boven. Respondenten hebben het gevoel dat de wetenschap te ver is geëvolueerd om het argument van medische risico's nog te rechtvaardigen. Bovendien ervaren mensen de regelgeving als een **discriminatie op basis van hun seksuele oriëntatie** en niet op basis van seksueel gedrag. Het uitsluitingscriterium gaat er nog altijd vanuit dat elke MSM hetzelfde seksueel gedrag vertoont, wat uiteraard niet klopt. Respondenten geven aan dat een **regelgeving die eerder focust op individuele seksuele handelingen** dan op een volledige groep, veel eerlijker zou zijn. Verder storen de personen zich aan het feit dat er geen onderscheid

gemaakt wordt tussen seksueel contact met een nieuwe partner of seksueel contact met een vaste partner. Velen geven aan geen bloed te kunnen doneren terwijl ze wel een **monogame seksuele relatie** hebben. De frustratie is vooral groot omdat heteroseksuele personen in een vaste relatie wel bloed mogen doneren. Die uitsluiting is **niet langer louter gebaseerd op medische risico's** maar op het **stereotype** dat MSM sowieso afwisselende partners hebben en risico's nemen in hun seksueel gedrag. 'Waarom anders zouden MSM in een vaste relatie niet mogen doneren en heteroseksuele personen wel?' was een vraag die bij vele respondenten naar boven kwam.

“De huidige wetgeving is pure discriminatie en heeft niets te maken met wetenschap”

“Het is bijzonder jammer dat er wordt uitgesloten op basis van seksuele geaardheid, en niet op basis van seksueel gedrag”

“Het [de wetgeving] veroordeelt seks met mannen”

“MSM is een diverse groep die zich enorm wil inspannen voor de maatschappij. Je kan hen niet in één zin uitsluiten”

NIEUWE REGELGEVING

ALTERNATIEVEN

Naast peilen naar de ervaring van mensen, specifiek MSM, heeft çavaria ook gekeken naar minder discriminerende alternatieven voor de huidige regelgeving.

Uit de antwoorden van respondenten lijkt het grootste hekpunt het feit dat het uitsluitingscriterium verschilt tussen MSM en heteroseksuele personen. 76% van de respondenten gaf aan dat ze akkoord zouden zijn indien het uitsluitingscriterium voor MSM hetzelfde zou zijn als die voor heteroseksuele personen. Dus dat zowel MSM als heteroseksuele personen geen bloed mogen doneren indien ze de afgelopen 4 maanden een nieuw seksueel contact hebben gehad. De overige 24%, met exceptie van 3 respondenten, steunde ook niet de huidige regelgeving voor heteroseksuele personen. Ze vonden dat vier maanden voor iedereen te lang of net te kort was of waren niet akkoord dat alleen seksueel contact met een vaste partner mogelijk is. Wat alleszins wel duidelijk bleek, is dat iedereen die de huidige regelgeving voor heteroseksuele personen steunt, ook **hetzelfde uitsluitingscriterium eist voor MSM.**

Verder hebben we ook gepeild naar steun voor een set alternatieve regelgevingen. In de enquête werden er telkens vier stellingen voorgesteld met twee varianten: één waar de term MSM nog blijft en één waar er niet gevraagd wordt of de potentiële donor MSM is. In totaal waren er dus acht stellingen¹ waarbij respondenten telkens konden aangeven in hoeverre ze akkoord gaan. De stellingen waren opgemaakt op basis van twee criteria:

- Seksueel contact met vaste partner of seksueel contact met een nieuwe of met meerdere partners
- Seksueel contact zonder anale seks of seksueel contact met anale seks

Die criteria zijn gebaseerd op de uitsluitingscriteria van andere landen waaronder Canada, Nederland, Frankrijk en het Verenigd Koninkrijk. In deze landen is de regelgeving rond bloeddonatie meer progressief. Er wordt geen onderscheid gemaakt op basis van seksuele oriëntatie. Mensen krijgen wel de vraag of ze de afgelopen 3 maanden een seksueel contact gehad hebben met een nieuwe of meerdere partner(s). Indien wel, mag de persoon geen bloed doneren. In Canada en het Verenigd Koninkrijk wordt de persoon enkel uitgesloten wanneer het nieuwe seksuele contact ook anale seks bevat.

In de enquête kreeg de stelling “Personen die al 4 maanden met één vaste partner seksueel contact hebben, met anale seks te hebben, mogen bloed doneren” met 82% de meeste steun van de respondenten.

Uit de resultaten blijkt dat elk variant die de term **MSM** gebruikt **minder** steun krijgt dan het variant dat niet vraagt naar seksuele oriëntatie. **Het belangrijkste voor de respondenten is dus de afschaffing van het uitsluitingscriterium voor MSM.**

“Eigenlijk zou de opsplitsing tussen heteroseksueel contact en homoseksueel contact moeten verdwijnen”

“Het onderscheid tussen MSM en andere relatievormen dient integraal te verdwijnen”

Alle stellingen die het hebben over seksueel contact met een vaste partner, krijgen meer steun dan de stellingen met een nieuwe of meerdere partner(s). Mensen halen aan dat volgens hen het grootste medische risico ligt in het hebben van **afwisselende contacten, ongeacht de seksuele oriëntatie** van de persoon.

Als het gaat over een onderscheid tussen het al dan niet hebben van anale seks, zijn de respondenten eerder verdeeld. Sommigen geven aan dat omdat anale seks medisch gesproken een hoger risico vormt, zij een uitsluiting op basis van dat criterium wel te

---

¹ De 8 stellingen staan op het einde van het document

verantwoorden vinden. Mensen maken zich wel zorgen dat uitsluiten op basis van anale seks impliciet nog altijd een uitsluiting is van MSM. Bovendien kan het ook zorgen voor een stigmatisering en versterkte taboesfeer rond anale seks, zowel voor MSM als voor heteroseksuele personen. Er werd door velen dan ook de vraag gesteld of een onderscheid tussen veilig en onveilig seksueel contact niet beter is dan onderscheid tussen anale en geen anale seks.

GEPASTE VRAGEN

Een argument dat door beleidsmakers vaak wordt aangehaald om de uitsluiting van MSM te behouden, is dat te expliciete vragen andere potentiële donors mogelijks afschrikken. Daarom heeft çavaria ook getest of bepaalde vragen aanstootgevend of ongepast zijn. De meeste mensen (87%) vinden de vraag of ze een nieuwe seksuele partner hebben gehad de afgelopen 4 maanden gepast. De vraag of het seksuele contact ook anale seks bevatte wordt wel door 27% van de respondenten als ongepast ervaren. Daarentegen blijft de vraag of de potentiële donor een man is die seks heeft met mannen als het meest ongepast ervaren. Zo'n 30% zou die de vraag niet willen beantwoorden.

UITSLUITING VAN DE LGBTI+ GEMEENSCHAP

Naast de discriminatie van MSM in de bloeddonorprocedure, worden ook andere leden van de LGBTI+ gemeenschap uitgesloten. De bestaande regelgeving gaat uit van een klassiek binair denken. Mensen die zich identificeren als non-binair, genderfluïde of queer vallen volgens de gehanteerde definities onder de categorie man. Verder baseert de categorie MSM zich op een gestereotypeerd idee van seks. Hoe wordt seks juist gedefinieerd door het Rode Kruis? Wat met bijvoorbeeld trans mannen die vaginale seks hebben of geen penetratieve seks hebben? (Quote van respondent op vraag 38). Bovendien zijn ook mensen in een polyamoureuze relatie uitgesloten van bloeddonoratie. De regelgeving stelt echter dat er maar één vaste partner mag zijn. De vraag moet natuurlijk gesteld worden of er een medisch risico is bij mensen in een seksuele relatie met meerdere, maar vaste partners.

WAARVOOR WIJ PLEITEN

Het is duidelijk dat de huidige **uitsluitingscriteria stigmatiserend en discriminerend zijn** voor mannen die seks hebben met mannen. In plaats van een uitsluiting op basis van

groepsidentiteit pleiten wij voor **uitsluitingscriteria op basis van individueel risicogedrag los van seksuele oriëntatie**. Wij vragen een gelijkwaardige behandeling van MSM. Concreet wil dit zeggen:

- Toelating van MSM om bloed te doneren zonder uitsluitingscriteria op basis van hun identiteit als MSM.
- Een uitgebreide vragenlijst waarin men iedereen bevaart over individueel risicogedrag met niet-stigmatiserende formuleringen.
- In geval van individueel risicogedrag een algemene uitsluiting van vier maanden voor iedereen, ongeacht seksuele oriëntatie.

8 ALTERNATIEVE STELLINGEN

- 1) MSM die al 4 maanden met één vaste partner seksueel contact hebben, zonder anale seks te hebben, mogen bloed doneren
- 2) MSM die al 4 maanden met één vaste partner seksueel contact hebben, met anale seks te hebben, mogen bloed doneren
- 3) MSM die al 4 maanden met een nieuwe of meerdere seksuele partner(s) hebben gehad, zonder anale seks te hebben, mogen bloed doneren
- 4) MSM die al 4 maanden met een nieuwe of meerdere seksuele partner(s) hebben gehad, met anale seks te hebben, mogen bloed doneren
- 5) Personen die al 4 maanden met één vaste partner seksueel contact hebben, zonder anale seks te hebben, mogen bloed doneren
- 6) Personen die al 4 maanden met één vaste partner seksueel contact hebben, met anale seks te hebben, mogen bloed doneren
- 7) Personen die al 4 maanden met een nieuwe of meerdere seksuele partner(s) hebben gehad, zonder anale seks te hebben, mogen bloed doneren
- 8) Personen die al 4 maanden met een nieuwe of meerdere seksuele partner(s) hebben gehad, met anale seks te hebben, mogen bloed doneren